

kongressin ehkä parasta antia olikin se, että keskustelu samojen osallistujien ja esitelmöitsijöiden kesken jatkui paneelista toiseen. Mahdollisuus oppia ja keskustella eri yliopistoissa työskentelevien kollegoiden tutkimuksesta on avain myös konkreettisten yhteistyöhankkeiden syntyemiseen.

Hyvinvointitutkimuksen paneelien esitelmät käsittelivät muun muassa asumispolitiikkaa, köyhyyttä, luokkaa ja eriarvoisuutta, alueellista eriarvoistumista, lastensuojelua, HIV-positiivisten ihmisten palveluita, työn ja perheen yhteensovittamista ja sukupuolistunutta väkivaltaa. Lähestymistavat vaihtelivat paikallistason tapaustutkimuksista hyvinvointiregimien tarkasteluun makrotasolla. Hyvinvointitutkimus on usein monitieteistä, mutta nykyistä enemmän kosketuspintoja olisi löydettävissä ainakin (sosiaali)historioitsijoiden ja postsosialistisen ajan hyvinvoinnin tutkijoiden välillä. Parhaimmillaan hyvinvointimalleja analysoivissa paneeleissa kuultiin sekä ajallista että maiden välistä vertailua. Esimerkiksi Brownin yliopiston professori Linda Cook käsitteli esitelmässään Venäjän ja Kiinan hyvinvointimalleja eri aikoina.

Kongressiohjelmaan sisältyi ylipäättään paljon vertailevaa tutkimusta ja näin ollen esiin nousi myös kysymys siitä, miten vertailua kannattaa tehdä, jotta tutkimustulokset olisivat mahdollisimman ennalta-aavistattomia ja uutta tietoa tuottavia. Esimerkiksi paneelissa ”Language Usage in Political Context” Moskovan Slavistiikan instituutin tutkija Irina Sedakova vertaili poliittisissa protesteissa käytettävää kieltä Venäjällä ja Bulgariassa ja Zyrichin yliopiston tutkija Ekaterina Mazara ironian käyttöä Tšekin ja Venäjän presidenttivaalidebatissa. Esitelmät osoittivat Venäjän tiedekatemian tutkijan Olga Malinovan mukaan

hyvin, että mikäli tutkimuskohteet ovat arvatusti erilaisia, on itse tutkimuksessa tärkeintä keskittyä mahdollisiin samankaltaisuuksiin.

Venäläisen poliittisen retorikan tutkimuksessa eräs uusista näkökulmista lähestyi aihetta kielellisen väkivallan (*linguistic violence*) käsitteen kautta. Käsite voidaan nähdä osana puheaktiteoriaa, mutta se voidaan määrittellä eri tavoin. Laajempaa tulkintaa sovelsi esimerkiksi Edinburghin yliopiston Lara Ryazanova-Clarke, joka analysoi että väkivaltainen retoriikka on yleistynyt venäläisessä yhteiskunnassa niin vallan edustajien puheissa kuin heidän vastustajien parissa. Kapeampaa määritelmää puolestaan sovelsi Daniel Weiss Zurichin yliopistosta, joka sulki käsitteen ulkopuolelle esimerkiksi sellaiset puheaktin keinot kuin vastustajan hiljentäminen. Esityksessään Putinin retoriikasta hän esitti että väkivallan kieli on yksi tärkeä osa-alue Putinin imagossa, mutta toisaalta hänen institutionaalisen voimansa ollessa tarpeeksi vahva hän saattaa myös pidättäytyä tällaisesta kielenkäytöstä.

Työryhmien lisäksi tutkijat esittelivät kongressin aikana uutuuksijulkaisujaan. Yksi tekijöistä,

Viron Tarton yliopiston professori Viacheslav Morozov esitteli kirjaansa *Russia's Postcolonial Identity: A Subaltern Empire in a Eurocentric World*, jonka on vuonna 2015 julkaissut Palgrave Macmillan-kustantamo. Morozovin käsite *subaltern empire* tarkoittaa Venäjän riippuvuutta lännestä. Toisaalta Venäjä on Morozovin mukaan hyvin erilainen kuin mikään länsimainen valtio, eikä sen takia välttämättä tule kuulluksi; vaikka se on äänessä kansainvälisellä areenalla, sillä ei ole kieltä, jolla se voisi selittää olemustaan. Näin ollen Venäjä pitää meteliä, mutta ei tule ymmärretyksi.

Käytännön järjestelyistä on todettava, että japanilaiset hoitivat ne äärimmäisen hyvin. Kandan yliopiston tilat ja tekniikka olivat toimivat, aikataulut pitivät ja paikalliset kuljetukset toimivat erinomaisesti. Lähes neljässäkymmenessä lämpöasteessa elettyäessä on syytä mainita, että ilmastonoinnin toimivuus oli elinehto.

Kymmenes ICCEESin maailmankongressi pidetään vuonna 2020 Kanadassa, Montrealissa.

**Kaarina Aitamurto
Maija Jäppinen
Sigrid Kaasik-Krogerus
Meri Kulmala**

Taluskriisiä ja viileneviä suhteita

Osallistuimme 7.–10.4.2015 Venäjän kansallisen tutkimusyliopisto Higher School of Economicsin (HSE; ”Vyška”) järjestämään vuosittaiseen konferenssiin, joka oli jo 16. lajissaan. Konferenssin pääteemana tänä vuonna oli taloudellinen ja sosiaalinen kehitys (*Economic and Social Development*) ja erilaisia sessiota pidettiin yli 200. Perinteisten yleisistuntojen ja paneelien lisäksi ohjelmassa oli muun muassa niin sanottuja kunniapuheenvuoroja ja seminaa-

reja tohtorikoulutettaville.

Konferenssin avauspäivän ensimmäinen yleisistunto käsitteli Venäjän talouskasvun vanhoja ja uusia haasteita ja siihen osallistuivat Vladimir Mau (RANEPa), Jevgeni Jasin (HSE-Moscow), German Gref (SberBank) ja Aleksei Gordejev (Voronežin alue). Maun mukaan Venäjä on joutunut taloudellisen myrskyn silmään, jonka taustalla ovat jo 2008 alkanut talouslama, öljyn hinnan romahdus, läntiset pakotteet ja

”normaali” talouden sykli. Lääkeiksi Mau tarjosi keynesiläisiä rohtoja: investointeja liikenne- ja sosiaali-infrastruktuuriin sekä tukea kilpailukykyiselle taloudelle edistämään tuontia korvaavaa kotimaista teollisuutta. Samalla inflaatio tulisi pitää kurissa. Tärkeintä Maun mielestä on kuitenkin investointien edistäminen hallintoa ja oikeusjärjestelmää kehittämällä.

Professori Jasinin mielestä Venäjän talouden ydinkysymys on tuottavuuden nostaminen modernisaation avulla, koska Venäjän väestöongelma ei ratkea lähiaikoina, ja siksi tuottavuuden nostaminen on ainoa keino talouskasvulle. Myös Jasin näki toimivien instituutioiden, lain ”diktatuurin” sekä vapaan kilpailun niin taloudessa kuin politiikassakin olevan keskeisiä ehtoja investoinneille. Jasinin mukaan nämä edellyttävät yleistä luottamusta yhteiskunnassa, siis luottamusta siihen, että yrittäjät ja kansalaiset luottavat valtioon ja toisiinsa. Gref keskittyi omassa puheenvuorossaan analysoimaan venäläistä koulutusjärjestelmää ja sen kehitystarpeita. Investoinnit osaamispääomaan ovat ainoa tapa menestyä nykymaailmassa, eikä tilanne ole Venäjän osalta hyvä. Koulutusinstituutioiden laatu ei ole kovin korkea, ja erityisesti akateemisten instituutioiden osalta uudistustarpeita on runsaasti. Akateemiset instituutiot ovat hänen mukaansa liian yleisiä profiililtaan ja erillään muusta yhteiskunnasta. Siksi yliopistojen profiilia tulisi muokata siten, että niissä yhdistyisivät akateeminen tutkimus, innovaatiotoiminta, käytäntö ja yrittäjyys. Huomiota pitäisi kiinnittää enemmän tuloksiin ja koko koulutusjärjestelmän kykyyn ”kuunnella” markkinoiden ääntä. Kuulostaako tutulta?

Viimeisenä puhunut Voronežin alueen kuvernööri Gordejev kertoi alueella kehitetyistä tulostimareista. Niistä tärkeimpinä

olivat kansalaisten arviot sosiaalipalveluiden saatavuudesta ja laadusta. Suurimpia ongelmia aluehallinnolle tuottavat federaatiotasoiset tavoiteohjelmat, jotka eivät ole olleet asiantuntijoiden laatimia tai arvioimia, minkä vuoksi ne ovat yleisesti ottaen huonosti valmisteltuja. Maun ja Jasinin puheenvuoroja säästäten Gordejev huomautti hallinnon liiallisesta innosta yrittäjien toimintaan ja vaati byrokraattisen valvonnan selvää keventämistä yrittäjyyden parantamiseksi.

Avauspäivän iltapäivänä pidettiin neljä samanaikaista yleisistuntoa: yksi keskittyen sosiaalipolitiikkaan, toinen reformeihin, kolmas lakiin ja neljäs korkeakoulujärjestelmään. Sosiaalipolitiikkaa käsittelevässä istunnossa pääpuhujana oli Venäjän hallituksen sosiaalipolitiikasta vastaava varapääministeri Olga Golodets. Hän keskittyi listaamaan hallituksen sosiaalipoliittisia prioriteetteja, joista ensimmäinen on työmarkkinoiden kehittäminen. Ministerin mukaan tässä on paljon ongelmia. Venäjällä on 86 miljoonaa työkäistä, joista noin puolet työskentelee sellaisilla aloilla, joista tiedetään. Toisen puoliskon tekemisistä ei Golodetsin mukaan ole ymmärrystä. Kun varjosektori on näin suuri, sosiaalimenot ovat täysin alirahoitettuja. Toinen prioriteetti on työpätevyyden parantaminen. Ministerin mukaan Venäjä on tässä noin kaksikymmentä vuotta globaaleja työmarkkinoita jäljessä. Tätä pyritään ratkomaan uudella lailla eri ammattien standardeista. Tällä hetkellä Venäjällä on noin 8000 erilaista ammattinimikettä. Luku tullaan vähentämään 800 nimikkeeseen.

Ministerin jälkeen vuorossa oli lukuisia puhujia, niin tutkijoita kuin käytännön toimijoita, joiden aihealueet kattoivat sosiaalipolitiikan koko kirjon. Toisille puhujille annettiin aikaa varsinaisen konferenssiesityksen verran, kun

taas toisille sallittiin vain muutama sana. Kokonaisuudessaan niin puhujien määrällä kuin aikataullisesti ylimitoitettun istunnon perusteella oli hyvin vaikea muodostaa mitään kokonaisvaltaista tai selkeää kuvaa venäläisestä sosiaalipolitiikasta.

Sosiaalinen pääoma, luottamus ja hyvinvointi olivat keskeisiä teemoja sarjassa paneeleja, jotka oli luotu Ronald Inglehartin ja Christian Weltzelin tutkimusryhmien ympärille. Esitelmien aiheet olivat hyvin monenlaisia: Lisääkö hyvinvointivaltio onnellisuutta? Entä se onko lapsia? Miten etnisyys vaikuttaa subjektiiviseen hyvinvointiin? Mikä selittää kuolleisuutta Venäjän reuna-alueilla? Miten sosiaalinen pääoma näkyy Leader-toiminnassa? Miten kulttuurinen sosiaalinen pääoma ilmenee kielen rakenteissa?

Useimmat paperit olivat empiirisiä (jotkut jopa empiristisiä) analyyseja World Value Survey -aineistoista. Christian Weltzelin esitys tarkasteli kansalaistyyppin muutosta Venäjällä. Weltzelin ryhmään oli analysoinut uudelleen Almondin ja Verban klassisen tutkimuksen vuodelta 1959 lähtien liikkeelle Inglehartin teesistä post-materialismin noususta 2000-luvun kuluessa. Tiivistetysti Weltzelin teesi oli että Venäjällä, kuten arabimaissakin, on odotettavissa samanlainen kansalaisuuden tyyppin muutos kuin ”lännessä” tapahtui 1960-luvun aikana.

Ennen vuotta 1968 hallitsevana oli valtiuskollinen kansalaisuusajattelu, joka nojautui edustukselliseen poliittiseen demokratiaan ja jossa vaikuttaminen tapahtui ainoastaan vaaleissa. Vuodesta 1968 tämä kulttuuri alkoi korvautua itsetietoisella kansalaisuudella, jossa edustuksellinen demokratia korvattiin suoralla demokratialla uusien sosiaalisten liikkeiden synnytyä. Uusi kansalaisuus-kulttuuri merkitsi tuolloin ja merkitsee nykyisinkin toimijan syntymistä

ja erilaisia tulkintoja siitä, miten demokraattinen vaikuttaminen ja päätöksenteko pitäisi toteuttaa. Tässä mittareina ovat instituutioiden toiminta, kuinka ne mahdollistavat kansalaisvaikuttamisen, millaisia kompromisseja voidaan saavuttaa ja missä määrin poliittiset instituutiot ovat vastuullisia toiminnastaan.

Venäjän osalta se merkitsee sitä, kuinka hyvin lait toimivat, kuinka rehellistä hallinto on, millaisia kansalais- ja yksilönvapauksia yhteiskunta takaa, kuinka tasa-arvoinen se on ja millaiset kansalaisvaikuttamisen mahdollisuudet valtio tarjoaa. Valtiouskollisista kansalaisuuskuultuureista esimerkkinä ovat useimmat arabimaat, Intia ja Kiina, kun taas itsetietoisista kansalaisuuskuultuureista parhaat esimerkit ovat Pohjoismaat. Venäjä ei ole kummankaan ryhmän ”kärjessä”, vaan siellä sekä valtiouskollisuus että itsetietoinen kansalaisuuskuultuuri ovat hyvin heikkoja – suorastaan apaattisia.

J. Glanvillen paperissa esitettiin vastausta kysymykseen hyvinvointivaltion ja onnellisuuden suhteesta. Pohjana oli kaksi hypoteesia, joista ensimmäisen mukaan hyvinvointi toteutuu parhaiten markkinoiden varassa ja toisen mukaan ainoastaan, kun valtio on minimoimassa yhteiskunnallisia riskejä, on onnellisuus mahdollista. Tähän liittyy hänen mukaansa kolmenlaisia ongelmia: ensinnäkin se, mitä mitata eli mikä politiikka on tärkeintä; toiseksi se, mitä mekanismeja onnellisuuden ja hyvinvointipolitiikan välillä on; ja kolmanneksi se, millaisia vaikutuseroja politiikoilla on köyhien ja ei-köyhien kohdalla. Glanvillen mukaan onnellisuus toteutuu hyvinvointipolitiikassa jos siinä pidetään huolta epätasa-arvon minimoimisesta ja jos siihen liittyy aktiivinen työmarkkinapolitiikka. Yhdessä nämä kaksi lisäävät yhteiskunnallista luottamusta ja sitä kautta

onnellisuutta.

”Vyškan” kansalaisyhteiskunnan tutkimuskeskus ja sen yhteydessä toimiva kansainvälinen ”laboratorio” olivat järjestäneet konferenssiin useammankin session, joissa esiteltiin keskuksen ja laboratorion tutkimushankkeita, erityisesti suhteellisen tuoretta ja laajaa hanketta, jossa tutkijat pureutuvat nk. sosiaalisesti orientoituneiden järjestöjen toimintaan Venäjän eri alueilla. Paneelien ja pyöreän pöydän keskusteluiden, joihin osallistui myös poliitikkoja ja kansalaisvaikuttajia, ohjelmassa oli kansainvälisen laboratorion johtajan, yhdysvaltalaisen professorin Lester Salamonin (The John Hopkins University) kunniapuheenvuoro. Yleisön yllätykseksi Salamon ei puhunutkaan laajasta eri maita (22 maata) vertailevasta ja kategorisoivasta hankkeestaan, jossa kansalaisyhteiskunnan (ja hyvinvointivaltion) rakentumista eri konteksteissa tarkastellaan *social origins* -teorian kautta. Kuuluisan tutkimuksen sijaan Salamon palasi jo 2002 ilmestyneeseen kirjaansa *The Tools of Government: A Guide to the New Governance* (Oxford University Press), joka käsittelee Yhdysvaltojen kontekstissa uutta tilannetta, jossa valtiot eivät enää tuotakaan hyvinvointipalveluita, vaan ulkoistavat ne muille toimijoille. Salamonin mukaan kirja esittelee analyttisen otteen, jolla voidaan tarkastella nyt juuri Venäjällä meneillään olevaa sosiaalipalveluiden uudistamista. Tämän vuoden alussahan tuli voimaan uusi sosiaalipalvelulaki, jonka mukaan sosiaalipalvelut toteutetaan kilpailuperiaatteella. Ennen niitä tuottivat pääsääntöisesti kunnat ja julkisen sektorin laitokset, kun taas uudessa tilanteessa kuka tahansa voi osallistua ehdotukseen kilpailutukseen.

Konferenssissa pidettiin myös paneeli, jonka teemana oli työelämän muutos Suomessa ja Venäjällä. Keskustelijat tulivat

suomalais-venäläisestä tutkimusprojektista, jossa tutkitaan työelämää empiiristen kyselyaineistojen avulla. Suomessa aineisto on Tilastokeskuksen Työolobarometri ja Venäjällä ”Vyškan” tutkimusryhmän tekemä kysely Tilastokeskuksen lomakkeen pohjalta. Venäläistä työelämää luonnehtivat muun muassa seuraavat piirteet: työ on turvattu, siinä on verraten paljon uralla etenemismahdollisuuksia sekä kohtalaiset mahdollisuudet kehittää ammattitaitoaan, ja työ on verraten autonomista. Sen sijaan työ ja vapaa-aika ovat vahvasti eriytymättömiä, työpäivät ovat pitkiä, työ on henkisesti rasittavaa ja sen vuoksi vastaajilla on havaittu runsaasti työperäistä stressiä. Eli turvattu ja kohtalaisesti palkatun työn hintana on hyvin vaativa ja rasittava työ, joka syö kaiken vapaa-ajan ja haittaa perhe-elämää.

Suomalaiselle työelämälle ominaista ovat tutkimustulosten mukaan puolestaan paremmat koulutusmahdollisuudet työssä sekä paremmat vaikutusmahdollisuudet työn sisältöihin ja työehtoihin. Työssään suomalaiset arvostavat eniten sen sisältöä, kun taas venäläisille työstä saatava palkka on ehdottomasti tärkein seikka. Venäläiset ovat myös vahvasti ”uratiotoisia”: uralla eteneminen on palkan ohella tärkein prioriteetti, kun taas suomalaiset haluavat ennen kaikkea kehittää omaa osaamistaan työssään. Työn autonomisuuteen liittyvät tekijät, eli mahdollisuudet vaikuttaa työtahtiin, työaikoihin ja sisältöihin, ovat Suomessa selvästi alhaisempia kuin Venäjällä. Myös yleinen työtyytyväisyys on Suomessa alhaisempaa kuin Venäjällä. Selitykseksi tulokselle annettiin se, että suomalaiset työntekijät ovat venäläisiä kriittisempiä työnantajiaan ja työtilannettaan kohtaan. Venäläiset keskittyvät vahvasti uranluontiin ja ansioidensa kasvattamiseen, erityisesti

niillä metropolialueilla, joilla vaihtoehtoisia työpaikkoja on vielä toistaiseksi runsaasti tarjolla.

HSE:n viime vuosina kasvanut panos median ja viestinnän tutkimukseen näkyi useina paneeleina ohjelmassa. Monet esitykset, niin korkeakoulun omien tutkijoiden kuin muidenkin näihin paneelisiin osallistujien, käsittelivät niin sanottua uutta mediaa tai sosiaalista mediaa. Myös muutamia mediatalouteen ja yritysviestintään tai markkinointiin liittyviä esitelmiä kuultiin. Olga Dovbyš (HSE) esimerkiksi käsiteli uusien mediamuotojen merkitystä Venäjän alueellisilla mediamaarkkinoilla. Sananvapauten ja poliittiseen viestintään liittyviä kysymyksiä etenkin kulttuurintutkimuksen näkökulmasta tuli esiin useamman esitelmässä, esimerkiksi kun Svetlana Šomova (HSE) pohdi internetissä leviäviä meemejä poliittisen kulttuurin ilmiönä.

Kaikkien kaikkiaan voi todeta, että konferenssissa oli tarjolla todella paljon ja monenlaisia. Mukaan mahtui eittämättä heikkotasoisempiakin istuntoja

ja yksittäisiä puheenvuoroja, mutta selvää on, että ”Vyškassa” tehdään todella paljon ja hienoa kansainväliset tutkimusstandardit täyttävää sosiaalitieteellistä tutkimusta. Myös puitteet, uutta teknologiaa hyödyntävät korkeakoulun uudet tilat, olivat hienot. Istunton käynnin toteutuksessa olisi kuitenkin parantamisen varaa. Lähes kaikki istunnot venyivät yli ajan, usein niin, että kaikki puhujat eivät olleet edes päässeet aloittamaan, kun session virallinen aika oli jo päättynyt. Tässä mielessä on toivottava tuleville vuosille hyvien puheenjohtajien rekrytointia. On epäilemättä niin puhujille kuin osallistujille, että ensimmäiset puhujat ja kysyjät saavat lähes rajoittamattoman suunvuoron, kun taas viimeiset joutuvat juoksemaan läpi esityksensä jo virallisen ajan ulkopuolella ja näin ollen jäävät myös ilman usein niin hyödyllistä palautetta yleisöstä.

**Jouko Nikula,
Meri Kulmala
Katja Lehtisaari**

Venäjän kulttuurista konservativismiin ja globalisaation jännitteessä

Kesäkuussa (11.–12.6.2015) pidetty kaksipäiväinen tutkijaseminaari *Russian Culture in the Era of Globalisation* kokosi Leedsin yliopistoon Pohjois-Englantiin eri alojen tutkijoita niin Isosta-Britanniasta, Yhdysvalloista, Venäjältä, Tanskasta, Ruotsista kuin Suomesta. Seminaarin aiheena oli kulttuurin rooli 2000-luvun Venäjällä, johon usein viitataan myös sanaparilla Putinin Venäjä. Kuten konferenssin otsikko antaa ymmärtää, osallistajat käyttivät tutkimusalueestaan mielellään myös muunlaisia kuin vain Venäjän vahvasti henkilöityyttä poliitiikkaa korostavia nimityksiä. Vaihtoehtoiset näkökannat ovat

erityisen tärkeitä silloin, kun tutkimuksen kohteena ovat kulttuuriset merkitykset ja luova työ kaikissa ilmenemismuodoissaan.

Venäjä on tällä hetkellä mielenkiintoinen tutkimuskohde erityisesti globalisaation näkökulmasta, koska useat valtion instituutiot (esimerkiksi kulttuuri- ja opetusministeriöt sekä ortodoksinen kirkko), pyrkivät ottamaan ylivalvan kulttuurin määrittelystä samalla, kun media ja kulttuuria tuottavat ja tukevat järjestelmät monipuolistuvat ja kansainvälistyvät. Tämä jännite purkautuu muun muassa julkisen keskustelun äännekkäinä konservatiivisina kannanottoina, jotka

painottavat kulttuurin välineellistä roolia perinteisten arvojen säilyttämisessä. Lisäksi poliittinen johto pyrkii käyttämään kulttuuria energiavarantoihin verrattavissa olevana resurssina, josta kumpuaa niin hyvinvointia, menestystä kansainvälisessä kilpailussa kuin kansallista ylpeyden tuntoa. Näiden ajatusten pohjalta voikin sanoa, että konferenssin tavoitteena oli tuottaa Venäjätutkimuksen kautta moninapaista näkökulmaa globalisaatioon, pohtia Venäjän suurvaltahistorian merkitystä kulttuurisen identiteetin tutkimuksessa nykyisenä, post-ideologiseksi luonnehdittuna aikana, sekä arvioida kanonisen kulttuurin merkitystä suhteessa erilaisiin globalisaation voimiin.

Paneelikeskustelujen painotus oli selvästi Venäjän kulttuurisessa itseymmärryksessä: puheenvuorot esittelivät erilaisia näkökulmia kysymyksiin siitä, ketkä ja mitkä tahot määrittävät kulttuurin asemaa ja mikä on kulttuurin ”suuriin kertomuksiin” keskittyvän ajattelutavan merkitys 2000-luvun Venäjällä.

Konferenssin ohjelma oli jaettu kahdesta tai kolmesta esitelmästä koostuviin pienenä paneelisiin. Tämä oli toimiva konsepti, sillä näin jokainen esitelmä sai osakseen kysymyksiä paitsi muilta osallistujilta myös parikymmenpäiseltä yleisöltä, joka koostui lähinnä yliopistokollegoista, opiskelijoista, toimittajista ja järjestöjen edustajista. Ensimmäisen esitelmän piti Robert E. Saunders (Farmingdale State College, SUNY). Internet-meemeihin, sarjakuviin ja televisiosarjoihin viitaten hän esitteli populaarikulttuurin kriittisiä esityksiä Venäjän nykyisestä presidentistä osana lännessä käytävää geopoliittista keskustelua. Venäjällä suosittu Putin-kuva hypermaskuliinisena supersankarina on Saundersin mukaan muovautunut lännessä parodiaksi Bond -elokuvien supervihollisesta samalla, kun